

www.jyu.fi/agecare

DigiVointi-hankkeen
webinaari

3.5.2022

Kotihoidon digitalisaatio, taidot ja asenteet

Sakari Taipale,

Yhteiskuntapolitiikan apulaisprofessori

Jyväskylän yliopisto

Esitelmän rakenne

- Keitä olemme, mitä teemme?
- Tutkittua tietoa vanhushoivasta ja erityisesti kotihoidosta
 - Jyväskylän yliopiston vanhustyön kyselytutkimus 2019-2021
 - Teknologisoituva kotihoito ja työntekijöiden tunnekokemukset
 - Digitaidot ja digitaalisten sovellusten käyttö kotihoidossa

Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö 2018-2025

- Suomen Akatemia rahoittama tutkimuksen huippuyksikkö, joka koostuu sosiaalipolitiikan, sosiologian ja gerontologian tutkijoista.

Neljä tutkimusryhmää kolmessa yliopistossa:

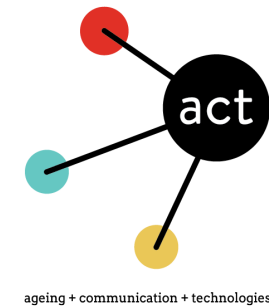
- 'Ageing and comparative care policy' (JY, Teppo Kröger)
- 'Agency in health, well-being and care in old age' (TaY, Marja Jylhä & Outi Jolanki)
- 'Migration, care and ageing' (HY, Sirpa Wrede)
- 'New technologies, ageing and care' (JY, Sakari Taipale)

Tutkimusryhmä ja projektit

Tutkimusryhmä

- Sakari Taipale (johtaja)
- Riitta Hänninen, FT, dos.
- Tomi Oinas, YTT, dos.
- Antti Hämäläinen, YTM
- Joonas Karhinen, YTM
- Ville Mustola, YTM, sh Amk
- Viivi Korpela, FM (koulutusteknologia)
- Laura Pajula, FM (kognitiotiede)

DigiIN Palvelukulttuuria uudistamalla
kaikki mukaan digitaaliseen yhteiskuntaan

Vanhushoivan digitalisaatio

- Työn teknologisoituminen ja erityisesti digitalisoituminen ovat edenneet hitaasti hoivatyössä (Kuusisto-Niemi ym. 2018) - työntekijät kokevat teknologian kilpailevan huomiosta varsinaisen hoiva- ja hoitotyön kanssa (Saborowski & Kollak 2015)
- Vanhuspalveluiden asiakasmäärät ovat kasvaneet huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana.
- Kotihoidon suhteellista painoarvoa vanhuspalveluissa on kasvatettu samalla, kun laitoshoidtoa on pyritty vähentämään ja palveluasumista rajaamaan vain heikkokuntoisimmille
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (STM 2017) korostaa digitalisaation hyödyntämistä vanhustyössä.

Kotihoidon digitalisaatio

- Kotihoito eroaa muista vanhustyön aloista/toimipaikoista työssä käytettävän teknologian suhteen
 - teknologian käyttö on monipuolisempaa
 - käyttö on myös runsasta - noin neljännes (23%) ilmoitti käyttävänsä teknologiaa koko tai lähes koko ajan työssään (Karhinen et al., 2019)

Jyväskylän yliopiston vanhustyön kyselytutkimus 2019-2025

VANHUSTYÖ JA TEKNOLOGIA

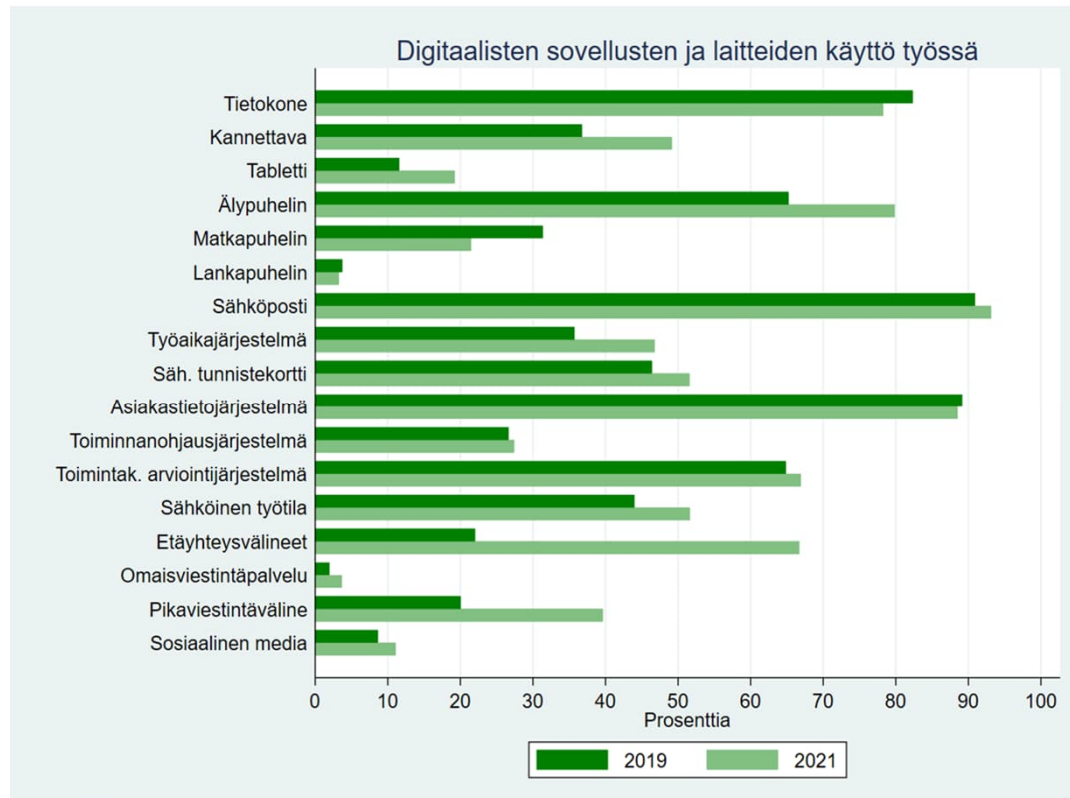
Paneelikyselyn tavoite

1. Saada tietoa:
 - a) vanhuspalvelujen työntekijöistä
 - b) vanhuspalvelujen työn luonteesta ja työoloista
2. Saada ajantasainen kuva teknologisten laitteiden ja palveluiden käytöstä vanhuspalveluissa ja hoivatyössä.
3. Selvittää digitaalisten teknologioiden käytön merkityksiä ja yhteyksiä työoloihin ja päivittäisiin työrutiineihin sekä hoivasuhteisiin.
4. Seurata hoivatyön luonnetta ja digitalisoitumista vuosina 2019-2025.

Kohderyhmä ja toteutus

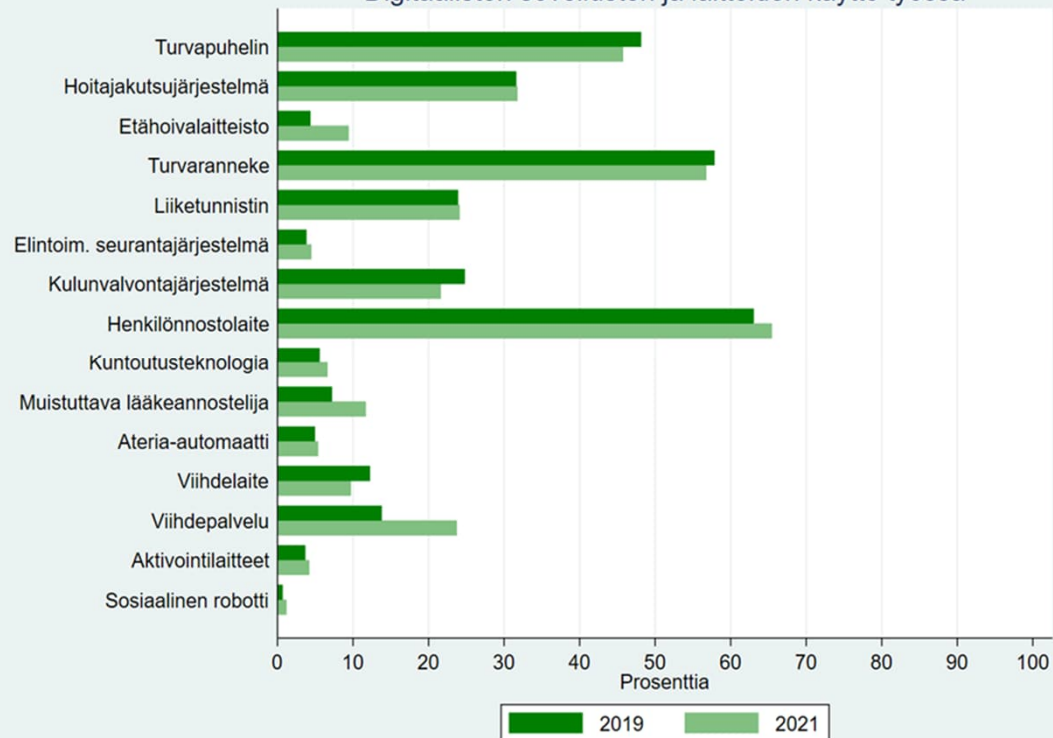
- Päivittäistä hoiva- ja hoitotyötä tekevät sekä muut vanhuspalveluiden tuottamiseen, kehittämiseen tai johtamiseen osallistuvat työntekijät
- Kohderyhmän tavoittaminen SuPerin, Tehyn, JHL:n ja Talentian jäsenrekisterien kautta.
- **Vuonna 2019** Kutsu kyselyyn lähetettiin sähköpostitse ammattiliittojen toimesta otannassa poimituille jäsenille 3. huhtikuuta ja vastaukset pyydettiin 18. huhtikuuta mennessä. Kyselyyn saatiin kaikkiaan 6 903 vastausta. Kyselyn kielinä suomi ja ruotsi.
- **Vuonna 2021** kysely lähetettiin sähköpostitse vastaajajaneeliin liittyneille (3 607), jotka suostuivat jatkokyselyihin vuonna 2019. Kysely toteutettiin suomen kielellä. Kysely lähetettiin 15. huhtikuuta 2021. Kyselyyn vastasi 14. toukokuuta 2021 mennessä 1 679 henkilöä (46 %).
- Tarkoitus toteuttaa kysely vielä ainakin kerran (2023-24)

Koronavuodet vanhustyössä - mikä muuttui teknologian käytössä?

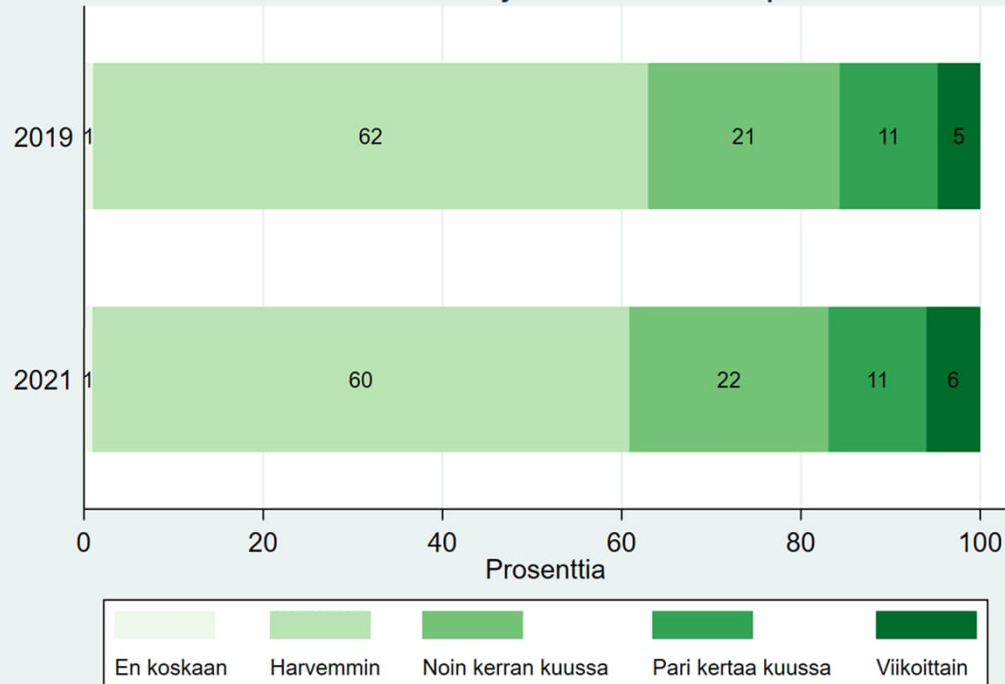
- Selvää kasvua erityisesti etäyhteysvälineiden, pikaviestintävälineiden ja mobiilien työvälineiden käytössä
- Ei muutosta erilaisten järjestelmien käytössä

Digitaalisten sovellusten ja laitteiden käyttö työssä

- Ei muutosta varsinaisen hoivateknologian käytössä

Uusien laitteiden ja sovellusten opettelu

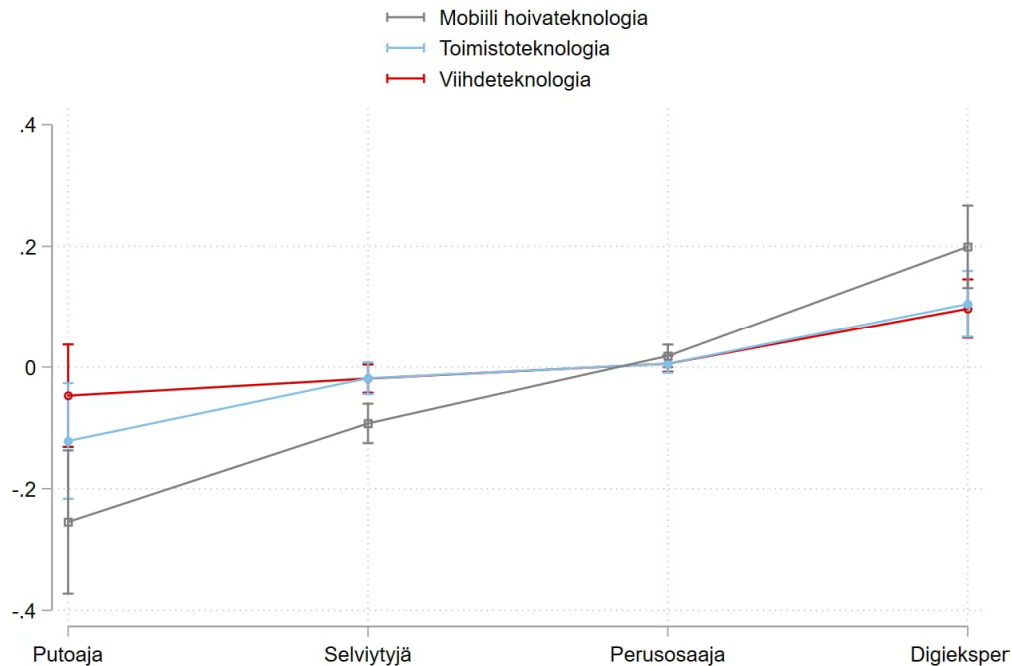
- Käyttö lisääntynyt jo entuudestaan tuttujen sovellusten ja laitteiden osalta, ei ole edellyttänyt uusien opettelu

Vanhustyön digitalisaation erityispiirteitä

Vertailukohtana kaikki terveys- ja sosiaalipalveluissa työskentelevät terveydenhuollon asiantuntijat sekä hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijät (Työolotutkimus, 2018)

- Vanhushoivassa käytetään selvästi muita ryhmiä vähemmän erilaisia sovelluksia ja laitteita
- Erot vanhushoivan (-) ja verrokkiryhmien (+) välillä ovat huomattavan suuria erityisesti reaaliaikaisten pikaviestintävälineiden käytön osalta.
- Sen sijaan koettu digiosaaminen oli jopa hieman korkeammalla tasolla
 - Osaamisen puute ei selitä eroja laitteiden käytössä
- Vanhushoivassa digitukea saadaan selvästi harvemmin kuin verrokkiryhmissä.
 - Tämä vaje digituessa voi rajoittaa uusien digitaalisten sovellusten käyttöönottoa
 - Tarvitaan lisää huomiota johtamiseen, organisaation käytänteisiin sekä resursseihin

Mitkä tekijät selittävät käyttöä?

- Teknologian käyttöä määrittää ensi sijassa työpaikka ja työtehtävä, eivät niinkään työntekijän yksilölliset piirteet tai toiveet.
- Voi aiheuttaa ongelmia, jos työntekijät eivät voi tai koe voivansa vaikuttaa teknologioiden käyttöönottoon omassa työssään
- Korkeammaksi arvioitu digisaaminen yhteydessä vain mobiilien hoivateknologioiden käyttöön

Lampi, Anna (2021) Teknologisoituva kotihoito ja työntekijöiden tunnekokemukset. Yhteiskuntapolitiikan maisteritutkielma. Jyväskylän yliopisto

TEKNOLOGISOITUVA KOTIHOITO JA TYÖNTEKIJÖIDEN TUNNEKOKEMUKSET

Tunnekokemukset teknologian käytöstä I

- Maisterintutkielma "Teknologisoituva kotihoito ja työntekijöiden tunnekokemukset" (Anna Lampi 2021, Jyväskylän yliopisto)
 - Millaisia tunteita kotihoidon työntekijät kokevat erilaisia teknologioita ja tietojärjestelmiä käyttäessään ja millaisia selittäviä tekijöitä he kuvaavat tunnekokemustensa taustalla?
 - Aineistona vuoden 2019 tutkimuksen avovastaukset kysymykseen "*millaisia tunteita teknologian käyttämiseen on liittynyt työssä viimeisen viikon aikana*" (vain kotihoito, N=819)

Tunnekokemukset teknologian käytöstä II

- Yleisin tunnekokemus (47%) turhautuminen, yhteydessä teknologian, erityisesti tietojärjestelmien toimintavarmuuden puuttumiseen
- Kotihoidon teknologisoitumista vaikeuttaa se, että teknologian infrastruktuuri ei ole kunnossa
- Työkalut eivät ajantasaisia tai toimivia (esim. tietokoneet ja puhelimet vanhoja ja hitaita)

(Lampi, 2021, 54)

Tunnekokemukset teknologian käytöstä III

- Toiseksi yleisempiä olivat epävarmuuteen sekä iloon ja innostukseen liittyvät tunnekokemukset (25%)
- Useilla vastaajilla sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia
- Nuoremmat ja lyhyemmän aikaa vanhustyössä työskennelleet kokivat jonkin verran muita enemmän positiivisia tunteita (ja päinvastoin)
- Teknologian kuormittava vaikutus (teknostressi) liittyi kotihoidon heikkoihin työskentelyolosuhteisiin
- Aineistossa moni kotihoidon henkilöstöstä ajatteli, että nykyisessä työssään he "hoitavat enemmän koneita kuin asiakkaitaan"

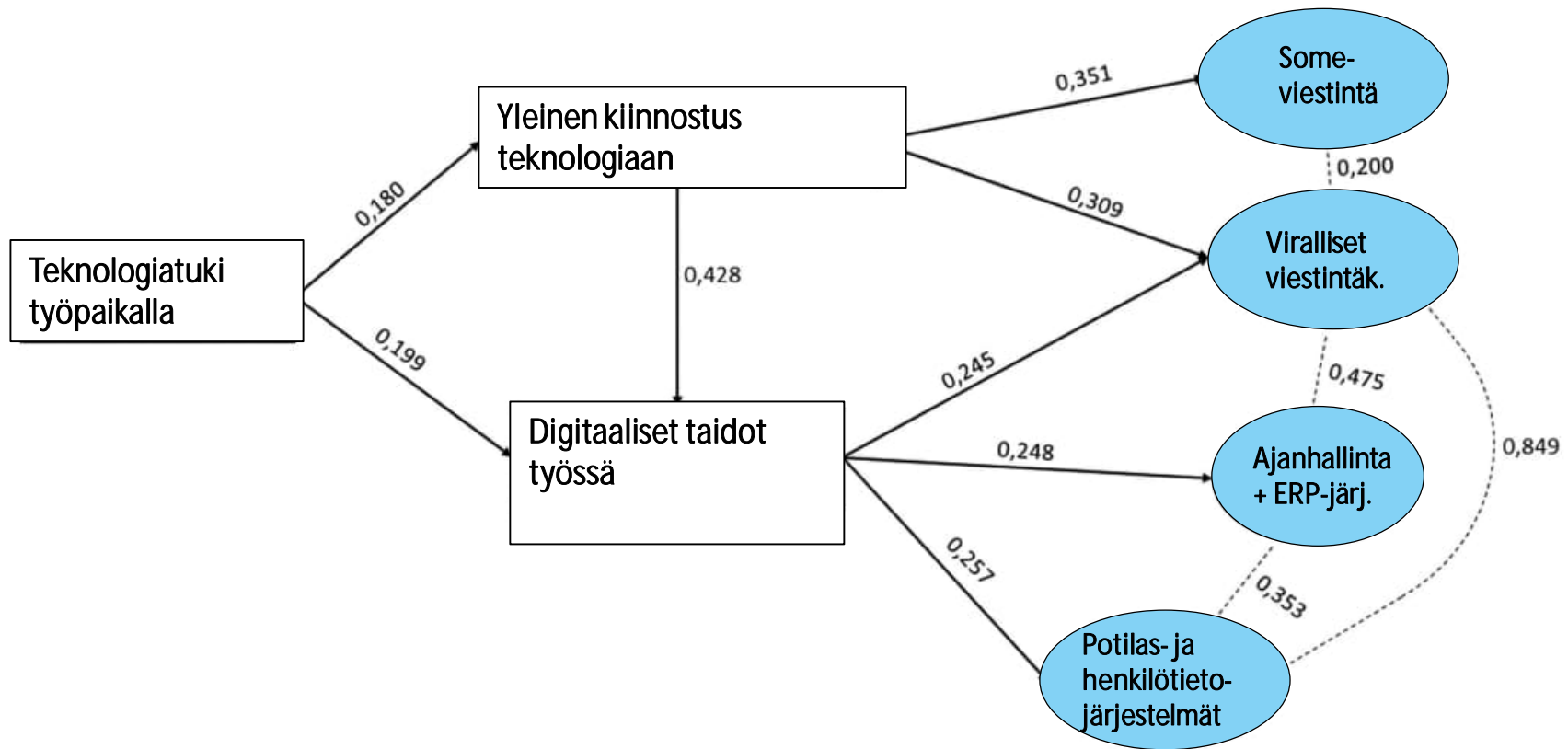
Eero Rantala, Sakari Taipale, Tomi Oinas, and Joonas Karhinen (2022) Digital skills and application use among Finnish home care workers in the eldercare sector. Teoksessa Hirvonen H. et al. (eds.) Digital Transformations in Care for Older People : Critical Perspectives. Rouledge, s. 166-185

DIGITAIKOT JA DIGISOVELLUSTEN KÄYTTÖ KOTIHOIDOSSA

- Selvitimme edelleen mitkä asiat selvittävät sähköisten sovellusten käyttöä kotihoidossa:
 - Kuinka eri digisovellusten käytöt ovat yhteydessä toisiinsa?
 - Millaisia (epäsuoria) yhteyksiä digitaidoilla, teknologiakiinnostuksella ja työssä saatavalla teknisellä tuella on digisovellusten käyttöön?

Digisovellusten käyttö kotihoidossa ryhmittyy neljää kokonaisuuteen

Tulokset

- Työpaikalla saadulla teknologisella tuella ei ole suoraa yhteyttä sähköisten sovellusten käyttöön kotihoidossa
- MUTTA: teknologiatuki lisää sekä kiinnostusta teknologiaan että digitaitoja, jotka yhteydessä eri sovellusten käyttöön
 - Taidoilla on merkitystä erityisesti asiakas- ja potilastietojärjestelmien, ajan- ja toiminnanohjausjärjestelmien ja virallisten viestintäkanavien käytölle (vaativat erityisiä digitaitoja)
 - Vastaavasti teknologia kiinnostus lisää erityisesti somevuorovaikutuskanavien käyttöä
- YHTEENVETONA: kaiken takana on organisaation/ työyhteisön tuki

Lopuksi

- Vanhushoivatyön digitalisaatio on ollut hidasta, mutta verrattuna muihin palkansaajiin ja muihin sote-alan työntekijöihin osaaminen ja asenteet ovat "kunnossa"
- Työntekijöillä on varsin rajalliset mahdollisuudesta vaikuttaa laitteiden ja sovellusten käyttöönottoon.
- Siksi työyhteisön merkitys on tärkeä myönteisten asenneilmapiirin synnyttämiseksi ja digitaitojen kehittämiseksi osana päivittäistä työtä.

Lähteet

- Karhinen, Joonas, Sakari Taipale, Mia Tammelin, Antti Hämäläinen, Helena Hirvonen, and Tomi Oinas. "[Vanhustyö ja teknologia. Jyväskylän yliopiston vanhustyön kyselytutkimus 2019: Katsaus tutkimusaineistoon.](#)" (2019).
- Karhinen, J., Oinas, T., Tammelin, M., Hämäläinen, A., Hirvonen, H., Mustola, V., Rantala, E., Taipale, S. (2021). "[Vanhustyö ja teknologia : Jyväskylän yliopiston vanhustyön kyselytutkimus 2021: katsaus tutkimusaineistoon.](#)" Jyväskylän yliopisto.
- Lampi, Anna. "[Teknologisoituva kotihoito ja työntekijöiden tunnekokemukset.](#)" (2021).
- Rantala, E., Taipale, S., Oinas, T., and Karhinen, J. (2022) Digital skills and application use among Finnish home care workers in the eldercare sector. Teoksessa Hirvonen et al. (eds.) Digital Transformations in Care for Older People: Critical Perspectives. Routledge, s. 166-185